

Laga kraft

Dom, 2024-12-06

Avgörandet beträffande Susanne Freytag Hassler har vunnit laga kraft 2024-12-27.

Avgörandet beträffande John Hassler har vunnit laga kraft 2024-12-27.

Avgörandet beträffande Annika Härenvik har vunnit laga kraft 2024-12-27.

Avgörandet beträffande Stockholms stad (KN0180) har vunnit laga kraft 2024-12-27.

Avgörandet beträffande Lars Östmalm har vunnit laga kraft 2024-12-27.

Avgörandet beträffande Margareta Östmalm har vunnit laga kraft 2024-12-27.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2024-12-06
meddelad i
Nacka

Mål nr P 6009-24

PARTER

Klagande

1. Susanne Freytag Hassler
Hasselstigen 2
125 53 Älvsjö

2. John Hassler
Adress som 1.

3. Annika Härenvik
Hasselstigen 4
125 53 Älvsjö

4. Lars Östmalm
Hasselstigen 5
125 53 Älvsjö

5. Margareta Östmalm
Adress som 4.

Motpart

Stockholms stad
Stadshuset
105 35 Stockholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms stads beslut 2024-06-13 i ärende nr 2022-14601-541, se bilaga 1

SAKEN

Detaljplan för Kantaten 1, 2 och 13 i stadsdelen Herrängen i Stockholms kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena.

Dok.Id 910863

Postadress
Box 69
131 07 Nacka

Besöksadress
Sicklastråket 1

Telefon
08-561 656 40

E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se
www.nackatingsratt.domstol.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

BAKGRUND

Stockholms kommun beslutade den 13 juni 2024 att anta en detaljplan för Kantaten 1, 2 och 13 i stadsdelen Herrängen i Stockholms kommun. Av planbeskrivningen framgår att planen endast syftar till att upphäva den gällande fastighetsindelningsbestämmelsen.

YRKANDEN M.M.

Anna Härenvik har, som det får förstås, yrkat att den antagna detaljplanen ska upphävas. Till stöd för sin talan har hon sammanfattningsvis anfört följande. Den befintliga detaljplanen för tre fastigheter ska kvarstå och respektive fastighet ska helst bebyggas med enbostadshus. Trots att fastigheterna idag består av stora uppvuxna gräsytor och grönska är avrinning av dagvatten ett bekymmer. De växtbäddar som enligt förslag ska leda vidare dagvattnet till dagvattenledningar har inte byggts ut. Dagens hantering av dagvatten är inte tillfredsställande. Klimatförändringarna kommer att påverka infrastruktur, bebyggelse och tekniska system. Enligt SMHI väntas den årliga nederbörden i Stockholmsområdet att öka med närmare 30 procent mot seklets slut. Regnen kommer gradvis att bli fler och mer intensiva samtidigt som perioderna med höga temperaturer och torka kan bli fler och längre. Dessa förändringar kommer påverka VA-verksamheten. Det finns en oro för hur denna utveckling kommer att påverka gator med översvämningar, både vid regn och snösmältning, när mer bebyggelse tillkommer och stora gräsytor försvinner. Dessutom består den närliggande sjöns avrinningsområde till stor del av områdets villatomter, men vars kapacitet krymper på grund av ökad bebyggelse. Hon har fått avslag på att koppla sin fastighet till dagvattennätet, då det saknades kapacitet för fler fastigheter.

John Hassler och Susanne Freytag Hassler har, som det får förstås, yrkat att detaljplanen ska upphävas. Till stöd för sin talan har de sammanfattningsvis anfört följande. Av samrådshandlingen framgår att ”kompletteringar inom området ska beakta omkringliggande bebyggelse och bibehålla gaturummets gröna karaktär. Enligt strategin bör nya tillägg i småstugeområdena utgå ifrån gatu- och bebyggelsemönstret i området.” Det är tydligt att dessa krav inte tillgodoses av

förslaget. Utan en fastighetsförändring skulle det vara möjligt att bygga tre likadana parhus. Redan detta skulle vara att hårt tänja på områdets karaktär i en oönskad riktning. Att gå ett betydande ytterligare steg i den riktningen genom en fastighetsförändring som möjliggör fyra parhus är inte i linje med stadens strategi för en varsam utveckling av småhus- och villaområden. Det är vidare tydligt att detaljplanen kommer att medföra att merparten av vegetationen inom planområdet avlägsnas, att den gröna karaktären kraftigt försvagas och att en betydande hårdgöring av grönytor kommer att ske. Gällande bestämmelser tillåter visserligen ny bebyggelse med konsekvenser i den riktningen, men staden bör undvika att fatta beslut som ytterligare förstärker dessa problem.

Lars Östmalm och Margareta Östmalm har, som det får förstås, yrkat att den beslutade förändringen i detaljplanen ska upphävas. Till stöd för sin talan har de sammanfattningsvis anfört följande. Syftet med planändringen är att riva befintliga fastigheter, ta bort merparten av träd och buskar och därefter bygga fyra trevåningshus med dubbla parkeringsplatser. Genom byggnationen kommer i stort sett all lummighet att försvinna. Redan nu har träd (exempelvis ekar) börjat fällas för att förbereda för de nya bostäderna. Det saknas även hydrologiska förutsättningar att förtäta området, då VA-systemet redan idag är så pass underdimensionerat att ingen får ansluta sitt dagvatten till kommunens dagvattensystem. Underdimensioneringen medför även att staden har stora problem med tillrinningen till Långsjön. Att ta bort grönytorna underlättar inte att uppnå målen för Långsjöns vattenstatus.

Dagvattenförhållandena har inte utretts tillräckligt innan antagandet, vilket visas av att en skyfallsutredning som visar att platsen är lämplig enligt underlaget kan behöva tas fram i ett senare skede. Den föreslagna fastighetsindelningen ryms inte inom stadens byggnadsordning och strategin för villastäder om man tilldelar de nya fastigheterna byggrätter enligt områdets detaljplan. Utan att det finns beskrivet i underlagen blir det fyra likartade parhus med ett utseende som definitivt inte passar in i området i övrigt. Även utan en fastighetsförändring riskerar det att bli tre parhus, men detta är en avsevärt mindre effekt.

DOMSKÄL

Allmänna utgångspunkter för prövningen

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten (se 1 kap. 2 § plan- och bygglagen [2010:900], PBL). Det är alltså kommunen som, inom förhållandevis vida ramar, avgör hur bebyggelsemiljön ska utformas i kommunen.

Mark- och miljödomstolen ska, när den prövar ett överklagande av ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan, endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klagandena har angett eller som framgår av omständigheterna i målet. Om domstolen vid prövningen finner att beslutet strider mot en rättsregel ska beslutet upphävas i sin helhet. Annars ska beslutet fastställas i sin helhet. Delvis upphävande eller ändringar av beslutet får endast göras om kommunen har medgett det eller om det är fråga om ändringar av ringa betydelse (se 13 kap. 17 § PBL). De avvägningar som kommunen har gjort mellan olika samhällsintressen blir, om kommunen har hållit sig inom sitt handlingsutrymme, inte föremål för överprövning (se MÖD 2013:47 och jfr MÖD 2014:12).

Vid planläggning ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen (se 2 kap. 1 § PBL). Vid en avvägning mellan allmänna och enskilda intressen ska skälig hänsyn tas till bland annat befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande (se 4 kap. 36 § PBL).

Mark- och miljödomstolens bedömning

Hänsyn till naturmiljön

Vid planläggning ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan (2 kap. 6 § första stycket 1 PBL).

Mark- och miljödomstolen konstaterar att den nu beslutade ändringen av gällande detaljplan endast avser upphävande av en fastighetsindelningsbestämmelse, så att planområdet kan delas in i flera fastigheter, till skillnad från tidigare då området endast fick bestå av som mest tre fastigheter. Övriga bestämmelser i detaljplanen gäller fortfarande.

Av detaljplanens sedan tidigare gällande bestämmelser framgår bl.a. hur många bostadshus som får uppföras per fastighet, men även hur stor andel av den totala tomten (dvs planområdet som helhet) som ska lämnas obebyggd. Enligt detaljplanen ska 4/5 av tomten lämnas obebyggd, med konsekvensen att endast 1/5 av tomten får bebyggas. I dagsläget omfattar de tre fastigheterna 3073 kvm och får således sammantaget bebyggas motsvarande en BYA om 614,6 kvm. Även om fastighetsindelningen justeras och det i stället blir fyra fastigheter är den sammantagna tomtarean densamma. Även efter föreslagen planändring får markområdet således sammantaget bebyggas motsvarande 614,6 kvm BYA. Konsekvensen av detta blir att det visserligen får uppföras fler hus, men vid maximalt utnyttjande av byggrätten kommer dessa med nödvändighet att vara mindre till ytan. Planändringen innebär därmed ingen skillnad vad gäller byggrätt eller exploateringsgrad. Då planändringen inte heller innebär någon ändring av prickmarkens utbredning gäller alltså samma bestämmelser kring var byggnation får ske och var mark ska lämnas obebyggd.

Eftersom planändringen inte innebär någon skillnad med avseende på hur stor andel av planområdet som får bebyggas kan planändringen inte ha någon avgörande påverkan på hur stor andel av planområdet som utgörs av naturmark. Planändringen medför dock en förändrad fördelning av naturmarken inom området. Att viss vegetation därmed kommer att behöva tas bort förändrar inte domstolens bedömning att den totala andelen naturmark inom planområdet - i vart fall efter att planändringen genomförts och vegetationen hunnit omfördela sig i enlighet med den omfördelade bebyggelsen - kommer att vara oförändrad.

Det har mot ovan angiven bakgrund inte framkommit skäl att upphäva den beslutade planändringen på grund av bristande hänsyn till områdets naturmiljö och naturvärden.

Hänsyn till kulturmiljö samt anpassning till stadsbilden

Domstolen konstaterar att den nu beslutade planändringen inte innebär någon förändring i frågor rörande gestaltning eller hänsyn till kulturmiljön. Den reglering i detaljplanen som tar sikte på dessa frågeställningar har vunnit laga kraft och kan således inte nu bli föremål för omprövning.

Det kommunala planmonopolet ger kommunen ett stort mandat att styra över markanvändningen inom kommunen. Beslutet att låta tomten bebyggas med fler hus än tidigare faller enligt domstolens mening inom planmonopolets vida ramar och synpunkter på den avvägning som gjorts kan inte ligga till grund för att upphäva planen. Enligt domstolen får härvid även ändringen av fastighetsindelningen anses vara förenlig med kommunalt beslutade styrdokument, såsom byggnadsordningen och småhus- och villaområden.

Det har sammanfattningsvis inte framkommit skäl att upphäva planen på grund av bristande hänsyn till natur- och kulturvärdena på platsen eller bristande anpassning till områdets stadsbild.

Hantering av dagvatten

Vid planläggning ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till risken för olyckor, översvämning och erosion (2 kap. 5 § första stycket 5 PBL).

Domstolen konstaterar att en skyfallsutredning har gjorts inom ramen för planarbetet. Domstolen finner inte skäl att ifrågasätta resultatet av modelleringen eller de analyser och slutsatser av modelleringen som har redovisats. Frågan om skyfall är därmed enligt domstolens mening tillräckligt utredd och det finns inget

behov av någon ytterligare, fördjupad utredning för att bedöma skyfallsproblematiken och därmed sammanhängande frågor.

Utifrån resultaten av skyfallsutredningen finner domstolen att byggnader, även med den nu beslutade ändringen, kan uppföras på ett planenligt sätt enligt gällande byggrätter utan att oacceptabla konsekvenser uppstår till följd av bristande dagvattenhantering eller skyfallsproblematik. Som domstolen ovan har konstaterat medför planändringen ingen förändring vad gäller placering av prickmark. Prickmark gäller därmed alltjämt längs Hasselstigen där en stor del av vattnet flödar enligt skyfallsutredningen. Kommunen kan även inom ramen för en framtida bygglovsprövning kräva en placering av byggnaderna samt utformning av tomterna så att tillräcklig hänsyn tas till risken för stora regn.

Det har mot ovan angiven bakgrund inte heller framkommit skäl att upphäva den beslutade planändringen på grund av att det skulle saknas förutsättningar för hantering av dagvatten och därmed följande översvämningsrisk.

Sammanfattad bedömning

Mark- och miljödomstolen bedömer sammanfattningsvis att kommunen har handlagt det aktuella planärendet på ett formellt riktigt sätt och hållit sig inom sitt handlingsutrymme. Det har inte framkommit skäl att upphäva planen på grund av bristande hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen eller på grund av att det saknas förutsättningar för hantering av dagvatten inom planområdet. Det har inte heller i övrigt framkommit något som utgör skäl att upphäva beslutet. Överklagandena ska mot den bakgrunden avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 27 december 2024.

Karin Frick

Malin Danielsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Karin Frick, ordförande, och tekniska rådet Malin Danielsson. Föredragande har varit Torbjörn Kreuger.

Tid Torsdagen den 13 juni 2024, kl.16:00-16:55
Plats Bråvallasalen, Stadshuset
Justerat Tisdagen den 25 juni 2024 §§ 1-7, 9-11, 14-25, 29-69
Anslaget Onsdagen den 26 juni 2024 §§ 1-7, 9-11, 14-25, 29-69

NÄCKA TINGSRÄTT

INKOM: 2024-07-19
MÅLNR: P 6009-24
AKTBIL: 7

Omedelbart justerade paragrafer

Justerat Torsdagen den 13 juni 2024 §§ 8, 12, 13, 26-28
Anslaget Måndagen den 17 juni 2024 §§ 8, 12, 13, 26-28

Jan Valeskog

Jonas Naddebo

Närvarande**Beslutande ledamöter:**

Jan Valeskog (S), ordföranden
Jonas Naddebo (C), vice ordföranden
Per Strängberg (S) § 1
Bsrat Asgedom Mebrahtu (S)
Maria Mustonen (V)
Aidin Zandian (V)
Cecilia Obermüller (MP)
Johan Nilsson (M)
Mats Johnsson (SD) § 1
Björn Ljung (L) §§ 1-25, 28-69

Tjänstgörande ersättare:

Emilia Wikström Melin (S) §§ 2-69
Joel Stade (S)
Karin Blomstrand (M)
Christer H Sjöblom (M)
Julian Kroon (SD) §§ 2-69
Marie Della Morte Pålstam (L) §§ 26, 27
För Per Strängberg (S)
För Maria-Elsa Salvo (S)
För Kristina Lutz (M)
För Annika Elmlund (M)
För Mats Johnsson (SD)
För Björn Ljung (L)

Ersättare:

Humaun M. Kabir (S) §§ 1, 18-69
Emilia Wikström Melin (S) § 1
Sara Stenudd (V)
Jonas Darai (V)
Oscar Gullberg (MP)
Julian Kroon (SD) § 1
Marie Della Morte Pålstam (L) §§ 1-25, 28-69
Mikael Blomstrand (C)
Mikael Valier Furtenbach (KD)

Tjänstepersoner:

Dessutom närvarade stadsbyggnadsdirektören Amanda Horwitz, Mikael Andersson Ståhl, Torleif Falk, Vilma Herlin, Martin Schröder, Helén Taubert, nämndsekreterare Sara Högne och Fabian Lind, borgarrådssekreterarna Adam Valli Löfgren §§ 1, 18-69, Hanna Amin och Helena Andersson samt personalrepresentant Luis Lopez § 1

Stadsbyggnadsnämnden

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

§ 22**Kantaten 1, 2 och 13, Herrängen, Dnr 2022-14601-541****Beslut**

Stadsbyggnadsnämnden beslutar enligt stadsbyggnadskontorets förslag:

- 1 Stadsbyggnadsnämnden beslutar att anta förslaget till detaljplan.

Reservation

Cecilia Obermüller (MP) och samtliga ledamöter för Moderaterna reserverar sig mot beslutet med hänvisning till Cecilia Obermüllers förslag.

Julian Kroon (SD) reserverar sig mot beslutet med hänvisning till sitt förslag.

Handlingar i ärendet

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande från den 10 maj 2024.
Bilaga § 22

Tjänsteutlåtandet avser antagande av förslag till detaljplan för Kantaten 1, 2 och 13 i stadsdelen Herrängen.

Nämndens behandling av ärendet**Framlagda förslag till beslut**

- 1) Ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Maria Mustonen m.fl. (V), vice ordföranden Jonas Naddebo (C) och Björn Ljung (L) föreslår (se beslutet).
- 2) Cecilia Obermüller (MP) med stöd av Johan Nilsson m.fl. (M) föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att planarbete avbryts och att tre fastigheter bibehålls, samt att därutöver anföras följande:

Nämnden menar att förslaget att upphäva fastighetsindelningen inte ska bifallas och avstyrker föreslagen detaljplanläggning som medger att man går från idag 2 till planerade 8 hushåll inom samma yta om ca 3000 kvadratmeter.

Idag obebyggda fastigheten Kantaten 1 kan dock bebygga med ett en- eller tvåbostadshus.

Nämnden menar att det liggande bebyggelseförslaget inte följer den av kommunen antagna strategin om varsam

utveckling av småhus- och villaområden, då områdets gröna karaktär inte går att bevara när 4 parhus med tillhörande tillfarter och parkeringsplatser ska inrymmas inom det område som idag är dimensionerat för tre enfamiljshus.

Rivning av funktionsdugliga byggnader ska av miljö- och klimatskäl undvikas och hårdgöring av mark och fällning av större träd likaså

Den planerade bebyggelsen tillvaratar och anpassas inte i tillräcklig grad till Herrängsområdets befintliga karaktärsdrag, värden och struktur.

Förslaget måste ses som ovarsamt och inte förenligt med en hållbar stadsutveckling.

- 3) Julian Kroon (SD) föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att avslå kontorets förslag, samt att därutöver anför följande:

Vid sammanträdena i januari och november 2023 var Sverigedemokraternas uppfattning att byggnation i bostadsområden ska passa in och reflektera områdets befintliga karaktär, snarare än att förändra den till förmån för något annat. Utifrån denna utgångspunkt ansåg vi det finnas flera skäl till att göra ett omtag i ärendet. Denna inställning kvarstår. Om platsen ska bebyggas anser SD att den nu obebyggda tomten kan bebyggas med ett hus med maximalt två bostäder men på de två övriga tomterna bör endast, som nu, finnas enbostadshus.

Beslutsgång

Ordföranden Jan Valeskog (S) ställer förslagen mot varandra och finner att nämnden beslutar enligt kontorets förslag som stöds av ordföranden Jan Valeskog m.fl. (S), Maria Mustonen m.fl. (V), vice ordföranden Jonas Naddebo (C) och Björn Ljung (L).

Ersättaryttrande

Mikael Valier Furtenbach (KD) lämnar ersättaryttrande enligt följande:

Herrängen karaktäriseras starkt av den renodlade villastadens stadsbyggnadsideal. Tyvärr har det under de senaste åren trängts in flerfamiljshus som både bryter med områdets småskalighet, men även med det smala gaturummets kapaciteter avseende ökad trafik och parkeringsbehov. Kristdemokraterna gick till val på att stoppa ovarsam förtätning samt att bevara stadens renodlade villaområden. Vi anser därför att exploateringen på platsen bör omfatta fler

villor, inte flerfamiljshus. I Herrängens villaområde ska småhus vara norm både idag och i framtiden.

Underrättelse

Nämndens beslut kan överklagas (se kungörelse om antagande).

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.